

Je také nutno poznamenat, že se při větších základních všeobecně vzdělávacích školách zřizují speciální třídy, a to především pro děti zaostávající v učení, duševně vadné, nedoslýchavé a slabozraké. Nařízení směřuje k tomu, aby tam, kde je to možné, bylo dítě ponecháno v rodině a současně mu byla zajištěna výuka ve třídě s použitím speciálních vyučovacích metod; žádný internát nemůže totiž dítěti zajistit takové výchovné podmínky, jaké mu může poskytnout dobrá socialistická rodina. V roce 1962—63 bylo v Polsku 136 takových speciálních tříd pro děti duševně vadné. Vyučující v nich mají totéž postavení jako učitelé ostatních speciálních škol.

Přeložil A. Neumann

LITERATURA

Ladislav Ďurič: Práceschopnosť žiakov vo vyučovacom procese, SPN Bratislava, 1965, str. 306.

Otázky týkajúce sa zvyšovania efektívnosti vyučovania sú stredobodom pozornosti nielen pedagógov, psychológov a hygienikov, ale aj celého radu ďalších odborníkov. Autor práce všima si najmä otázku únavy.

Problémy týkajúce sa únavy sú skutočne závažné a vzbudzujú pozornosť aj u našich učiteľov. Úspech vo výchovnovyučovacom procese dosiahne iba učiteľ, ktorý vie svojimi pedagogickými zásahmi vytvoriť a udržať taký psychický stav u svojich žiakov, ktorý je najvhodnejší pre ich najoptimálnejšiu poznávaciu činnosť. Samotná únava, prípadne ňou vyvolaný pokles stavu práceschopnosti žiakov, sa prejavuje predovšetkým v ich slabej koncentrácii pozornosti a jej nestálosti, nepresnej reprodukcii, nedostatočnej činnosti myšlienkových procesov a nakoniec v celkovom znížení funkčnej zdatnosti psychických funkcií. Obvykle dieťa, ktoré je na vyučovacej hodine alebo pri vypracovaní domácich úloh často unavené, je poškodené aj v oblasti citov, vôle, záujmov a aj v charaktere. Nálada

samotného dieťaťa je často stiesnená, premenlivá, trpí na stavy napätia, neuspokojenia, mrzutosti alebo apátií. Dieťa, ktoré je vyrovnané a neunavené, obvykle oveľa reálnejšie hodnotí a znáša pozitívne i negatívne vplyvy prostredia. Dieťa so zlými, teda negatívnymi citovými stavmi, ktoré zapríčiňuje únava, je náchylné k často nepremysleným reakciám. Preto bude správne, ak si prácu doc. L. Ďuriča preštudujeme. Dozvieme sa z nej i celý rad ďalších pozoruhodných vecí, ako napr.: Aká je práceschopnosť žiakov v priebehu školského roka, mesiacov a týždňa. Stav práceschopnosti žiakov pri dvojsmennom striedavom vyučovaní. Aký je stav práceschopnosti žiakov po jednotlivých vyučovacích hodinách pri predpoludňajšom a popoludňajšom vyučovaní. Aké dlhé majú byť prestávky medzi vyučovacími hodinami pri predpoludňajšom vyučovaní a popoludňajšej smene. Autor má aj celý rad závažných pripomienok k zostavovaniu rozvrhu hodín. Všima si preťažovanie žiakov nielen domácimi úlohami, prácami v domácnosti, činnosťou v krúžkoch atď. Závažná a aktuálna je pre nás aj kapitola venovaná vplyvu hygieny školského prostredia na stav práceschopnosti

žiakov vo vyučovaní. Jednotlivé tvrdenia a uzávery autor dokladá množstvom výskumného materiálu, ktorý je spracovaný v prehľadných tabuľkách a grafoch. Celkove o práci možno povedať, že je pomocou nielen pre riaditeľov našich škôl a učiteľov, ale aj pre ostatných výchovných pracovníkov.

H. Janus

Ernest Fischer, Probleme der jungen Generation, Vídeň 1963, přel. Problémy mladé generace, Bratislava 1964.

Tato publikace nám umožňuje seznámit se podrobněji s problémy mládeže v kapitalistických zemích. Fischer zpracovává téma s historickou podmíněností analyzovaných jevů. Nezůstává však jen u analýzy, pokouší se i o genezi. Ukazuje typické znaky mládeže z let před první světovou válkou, v období ohraničeném dvěma světovými válkami a po r. 1945.

Velkou pozornost věnuje problémům mladé generace po druhé světové válce v hospodářsky a průmyslově vyspělých zemích. Dotýká se otázek neuspokojení z práce v době automatizace a úzké profesionální specializace i jejích následků. „Povolání je nejen zbavené obsahu, práce je nejen rozkouskovaná, nudná, neuspokojující, ale mizí i vyhlídka na případný postup k vyšším formám práce“ (str. 67). Dotýká se otázek morálky člověka 20. století, desíluzí, skepsí, pocitu odcizení i budoucích perspektiv.

Mladá poválečná generace, jíž jsou dávány přívlastky ztracená, otřesená, nedůvěřivá, skeptická apod., vyrůstala v době, kdy došlo k zrelativizování, k devalvaci všech hodnot. „Ještě nikdy se nesměřovalo tak rychle k ničemu“ (str. 18). Dnešní mládež ve srovnání s předcházejícími generacemi není mládeží bojující, revoltující. Opovrhuje masovými projevy všeho druhu. Existence je pro ni obchodem, život spotřebním artiklem a dospělý s ta-

kovým postojem vzorem. Podle Fischera jsou pro poválečnou generaci mládeže typické „schopnost přizpůsobit se každému okolí, přizpůsobit se světu dospělých a pohrdání tímto světem, požadavek nezávislosti; chladná jistota a téměř infantilní pocit nechráněnosti, bezradná nerozhodnost; křiklavý egoismus a touha být oblíbený, mít popularitu; zdrženlivost, podceňování všeho, neschopnost vyjít sám ze sebe a nevyslovená touha po pochopení, přátelství, něze; obrana proti patosu, frázi, klišé a bezradnost vůči „prefabrikovanému“ veřejnému mínění; lhostejnost a soucit se sebou samým; pasivita a touha být stále zaneprázdněný, uniknout nudě a sobě samému; chuť konzumovat a rostoucí pocit vnitřní prázdnoty; odmítání velkých společenských cílů a vnitřní utrpení z nesmyslnosti, hledání smyslu. Nápadný je především nehybný, jako olej hladký povrch konformismu, apatického přijímání světa, který cítí jako hloupý, lživý a nespravedlivý, ale jeho sílu a trvalost uznávají“ (57—58).

Mladý člověk žijící v současnosti cítí nemožnost a nesmyslnost snahy po poznání světa a společnosti. Společnost je atomizovaná, ale ne na osobnosti, jak hlásá reklama, nýbrž na lidi bez tváře připoutané k měsíčnímu platu a k symbolům společenského postavení — k autu, bytu, oblečení atp. Svět je mozaikou a jen málokdo ho dovede vidět z odstupu vcelku. Z tohoto světa hledají mladí lidé únik a tento svět determinuje i jejich projevy. Určitá část mládeže „revoltující“ výtržnostmi, uspokojuje jimi svou touhu procítit chvíle vlastní, neomezované moci. „Chuligán hledá ve výtržnostech opojení, přelom do skutečné skutečnosti. Tento stav podporují i všechny omamné prostředky počínaje alkoholem a konče marihuanou... V období romantismu, kdy se poprvé pocítovala „ztráta skutečnosti“ se nemálo umělců a spisovatelů pokoušelo vrátit do skutečnosti pomocí hašiše... Co bylo v období romantismu výtržností jednotlivce, je dnes rozšířeno masově.